

Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale nr. 3393 / 28.02.2017

MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE

**Programa școlară
pentru disciplina
ISTORIA ȘI TRADIȚIILE MINORITĂȚII BULGARE
Clasele a VI-a – a VII-a**

București, 2017

Notă de prezentare

Programa școlară pentru disciplina *Istoria și tradițiile minorității bulgare* reprezintă o ofertă curriculară pentru clasele a VI-a și a VII a din învățământul gimnazial. Disciplina este prevăzută în planul-cadru de învățământ în aria curriculară *Om și societate*, având un buget de timp de 1 oră/săptămână.

Prin statutul său, disciplina *Istoria și tradițiile minorității bulgare* conturează cadrul favorabil pentru ca elevii să înțeleagă trecutul și prezentul comunității etnice din care fac parte și să participe activ la viața socială și culturală a acesteia. Ea promovează valori morale și civice prin intermediul cărora se construiește identitatea și se promovează dialogul intercultural.

Programa s-a construit având în vedere principiul coexistenței românilor și minorităților conlocuitoare, care a marcat profund identitatea românească în ansamblu. Alte două principii complementare, care stau la baza acestei programe sunt multiperspectivitatea și interculturalitatea. Ele implică acceptarea și asumarea unor puncte de vedere diferite asupra unor evenimente comune care sunt interpretate în concordanță cu propriul bagaj cultural și istoric.

Aceste principii pot fi regăsite ca piloni ai educației istorice contemporane atât în documente românești de politică educațională, cât și în documente europene, dintre care cele mai relevante sunt:

- Convenția Cadru pentru protecția minorităților naționale (Consiliul Europei, 1.02.1995)
- Recomandarea Consiliului Europei privind predarea istoriei (15/2001)
- Recomandarea Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene privind competențele cheie din perspectiva învățării pe parcursul întregii vieți (2006/962/EC)
- OMECT nr. 1529/18.07.2007 privind dezvoltarea problematicii diversității în curriculumul național
- Carta albă asupra dialogului intercultural (mai 2008, pct. 160).

Programa valorifică achizițiile dobândite în învățământul primar și propune o abordare axată pe dezvoltarea competențelor cheie europene. Opțiunile pe care le face programa școlară constituie elemente de suport pentru cele opt competențe, cu un accent pe cele care vizează *sensibilizare și exprimare culturală, competențele sociale și civice, a învăța să înveți, comunicare în limba maternă*.

Prin modelul de proiectare centrat pe competențe, elevii au mai multe ocazii să învețe împreună, folosind activitățile de învățare pentru a explora, a investiga și evalua probleme și teme, folosind diferite contexte de învățare, noile tehnologii și făcând legătura între diferitele obiecte de studiu.

La rândul lor, conținuturile propuse sunt menite să-i facă pe elevi să conștientizeze apartenența lor la spațiul cultural și istoric în care trăiesc, prin cunoașterea specificității etnice proprii și a contextului național și universal mai larg. Astfel, conținuturile propuse îmbină armonios istoria europeană cu istoria națională, locală și regională.

Structura programei școlare include, pe lângă Nota de prezentare, următoarele elemente:

- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea disciplinei în învățământul gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an școlar, sunt derivate din competențele generale și reprezintă etape în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învățare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa școlară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învățare, care integrează strategii didactice și care valorifică experiența concretă a elevului. Cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învățare pe care le propune programa școlară, de a le completa sau de le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă.

Conținuturile învățării sunt organizate pe domenii și reprezintă achiziții de bază, mijloace informaționale prin care se urmărește realizarea competențelor. Modul de abordare propus integrează istoria locală în istoria națională și pe aceasta în istoria universală. Alături de studierea evenimentelor, actuala programă propune o perspectivă culturală, oferind elevilor ocazia de a afla despre ocupații, mod de viață, obiceiuri, influențele reciproce sau despre conducătorii care le-au făcut onoare.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Utilizarea adecvată a limbajului istoric în situații noi de comunicare**
- 2. Explorarea unei varietăți de surse istorice pentru a explica fapte și evenimente relevante pentru istoria minorității bulgare**
- 3. Valorizarea identității culturale prin participarea la viața comunității și la dialogul intercultural**

CLASA a VI-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea adecvată a limbajului istoric în situații noi de comunicare

Clasa a VI-a
<p>1.1. Recunoașterea termenilor specifici istoriei și civilizației bulgarilor din România</p> <ul style="list-style-type: none">
- Identificarea termenilor specifici istoriei și civilizației bulgarilor din România
- Elaborarea unor enunțuri simple/texte utilizând termeni istorici
- Completarea unor texte lacunare folosind termenii adecvați dintr-o listă dată
- Utilizarea diferitelor surse și mijloace de informare (dicționare, enciclopedii, internet)
- Extragerea mesajelor dintr-o sursă istorică
- Identificarea și analiza toponimelor din zonă
- Colectarea și compararea toponimelor locale
<p>1.2. Elaborarea unor texte narative simple pornind de la informațiile conținute de surse istorice</p> <ul style="list-style-type: none">
- Descrierea unor fotografii ilustrând locuri, clădiri, preocupări ale oamenilor din localitatea natală sau din alte regiuni locuite de bulgari
- Descrierea unor sărbători și obiceiuri locale
- Redactarea unor texte narative în care să se evidențieze atitudinea față de fapte/evenimente sau personalități din trecut
- Redactarea de texte având la bază modele ale unor personalități din istoria bulgarilor din România („Aș dori să fiu ca ...”)
<p>1.3. Formularea de opinii referitoare la istoria și civilizația bulgarilor din România</p> <ul style="list-style-type: none">
- Comentarea informațiilor oferite de surse cu privire la un fapt istoric
- Compararea informațiilor provenite din surse istorice diferite
- Alcătuirea de biografii ale personalităților studiate, folosind texte și imagini

2. Explorarea unei varietăți de surse istorice pentru a explica fapte și evenimente relevante pentru istoria minorității

Clasa a VI-a
<p>2.1. Analiza hărților geografice și istorice pentru a identifica locuri cu semnificații istorice pentru comunitate</p> <ul style="list-style-type: none">
- Localizarea pe hartă a unor locuri/zone de importanță istorică pentru comunitatea bulgară
- Exerciții de analiză a cadrului geografic și a contextului social-politic corespunzător fiecărei perioade din istoria comunității bulgare
- Familiarizarea cu simbolistica fundamentală din mediul cartografic (formele de relief, reprezentări convenționale pentru peisajul antropoc și de geografie umană)
- Formularea de întrebări în legătură cu vestigiile istorice din localitate

Clasa a VI-a

2.2. Identificarea surselor care constituie dovezi de încredere în reconstituirea unei perioade din trecut

- Studierea unor izvoare istorice scrise (legende) în care sunt menționate date, perioade de timp și nume de locuri
- Identificarea elementelor comune și a deosebirilor existente între comunitățile bulgarilor din România
- Culegerea unor legende, povestiri, anecdote în comunitatea locală
- Căutarea de surse de informare despre o temă istorică pusă în discuție
- Observarea dirijată a diferitelor tipuri de surse care să ofere informații din trecut în timpul lecțiilor desfășurate la școală sau în afara ei (muzee, case memoriale, biblioteci)

3. Valorizarea identității culturale prin participarea la viața comunității și la dialogul intercultural

Clasa a VI-a

3.1. Recunoașterea particularităților culturale ale comunității în care trăiesc

- Proiectarea și realizarea unui colț muzeistic al clasei și utilizarea obiectelor colecționate în diferite ocazii
- Realizarea unor albume sau postere despre localitatea natală, școală, locurile cunoscute/îndrăgite
- Realizarea unor expoziții de desene/picturi/colaje care arată felul în care au evoluat uneltele, vestimentația oamenilor, arhitectura locuințelor
- Realizarea unui portofoliu despre patrimoniul cultural informal al comunității: bucate tradiționale, obiceiuri adânc înrădăcinate

3.2 Manifestarea unei atitudini civice deschise în situații care presupun interacțiunea cu persoane care aparțin altei culturi

- Participarea la dialoguri pe teme istorice, aducând în discuție informații sau exprimându-și propria părere despre evenimente și personalități istorice care aparțin altei culturi
- Realizarea unei expoziții de desene/picturi/colaje/fotografii în care să prezinte celelalte etnii din zonă
- Redactarea de texte având la bază modele ale unor personalități din istoria diferitelor etnii
- Discuție cu un reprezentant de seamă aparținând altei etnii

3.3. Participarea la activități care valorizează trecutul comunității

- Alcătuirea unui jurnal personal sau al clasei folosind enunțuri, desene, fotografii despre evenimente la care au participat în cadrul comunității
- Vizionarea unor filme documentare
- Proiectarea și realizarea unui colț muzeistic al clasei și utilizarea obiectelor colecționate în diferite ocazii
- Realizarea unui repertoriu cu cântece specifice bulgarilor din România
- Inițierea unor activități care presupun interacțiuni între generații

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Slavii și originea lor	<ul style="list-style-type: none"> • Spațiul de origine a popoarelor slave • Migrațiile slavilor: cauze, direcții, perioade • Consecințele etnice, lingvistice și politice ale migrației slavilor • Slavii sudici și vecinii lor • Aspecte religioase și culturale: politeismul, creștinarea, activitatea lui Kiril și Metodiu.
Bulgarii în Evul Mediu	<ul style="list-style-type: none"> • Începuturile statalității la bulgari: Vechea Bulgaria Mare • Evoluția Primului Țarat Bulgar (secolele VII-XI) • Al Doilea Țarat Bulgar (secolele XII-XIV) • Bulgarii și otomanii: expansiunea otomană către granițele Țaratului • Aspecte ale culturii medievale ale Bulgariei păgâne și ale Bulgariei creștine: originalitatea și influențele, caracteristici, creații artistice.
Migrația la nordul Dunării	<ul style="list-style-type: none"> • Răscoala din Ciproveț (1688): premise, context și consecințe • Stabilirea în Oltenia – stabilirea în așezările existente și întemeierea de noi așezări • Stabilirea în Banat • Privilegiile acordate în secolele XVII și XVIII.
Satul natal	<ul style="list-style-type: none"> • Habitatul • Obiceiuri legate de ocupațiile casnice • Portul popular • Sărbătorile anuale și semnificația lor • Biserica • Tradiții reflectate în creația populară orală privind etapele importante ale vieții

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea adecvată a limbajului istoric, în situații noi de comunicare

Clasa a VII-a
1.1. Formularea unor texte explicative simple utilizând adecvat termeni specifici <ul style="list-style-type: none">
- Elaborarea de texte care prezintă cauzele sau consecințele unor fapte/evenimente istorice
- Prezentarea stilului de viață al oamenilor din diferite perioade de timp
- Deducerea sensului unui cuvânt/termen istoric prin raportare la textul citit sau la mesajul audiat
- Alcătuirea unor glosare pe o temă indicată
1.2. Formularea unui punct de vedere în urma lecturării unor surse care prezintă puncte de vedere diferite <ul style="list-style-type: none">
- Citirea și discutarea unor biografii ale unor personalități din diferite domenii (istoric, literar, artistic)
- Exerciții care solicită exprimarea opiniilor
- Exerciții de identificare a originii toponimelor din zonă
- Prezentarea unor exemple de evenimente istorice care pot fi considerate consecințe ale altor evenimente
1.3. Redactarea de texte diverse folosind aplicații digitale <ul style="list-style-type: none">
- Redactarea de eseuri pe teme istorice folosind instrumente digitale
- Alcătuirea unui ghid turistic folosind internetul și instrumentele digitale
- Realizarea unor postere/afișe pentru comemorarea/sărbătorirea unor evenimente/personalități folosind aplicațiile digitale
- Transcrierea unor interviuri orale înregistrate audio/video
- Elaborarea de texte literare și/sau istorice care să fie publicate în revista școlii
- Realizarea de prezentări de grup folosind programe informatice pentru editare, sunet și animație

2. Explorarea unei varietăți de surse istorice pentru a explica fapte și evenimente relevante pentru istoria minorității bulgare din România

Clasa a VII-a
2.1. Formularea de opinii pornind de la analiza unor surse care prezintă puncte de vedere diferite despre aceleași fapte/procese istorice <ul style="list-style-type: none">
- Căutarea de surse de informare despre o temă istorică pusă în discuție
- Identificarea relațiilor cronologice între sursele istorice prezentate
- Observarea dirijată a diferitelor tipuri de surse care să ofere informații din prezent și trecut în timpul lecțiilor desfășurate în școală sau în afara ei (muzee, case memoriale, biblioteci)
- Utilizarea interviului în activități legate de memoria recentă a unor evenimente
- Discuții în grupuri de elevi despre atitudini ale participanților la evenimente și procese istorice
2.2. Descoperirea în diverse surse a componentelor memoriei colective care contribuie la identitatea unei comunități <ul style="list-style-type: none">
- Discuții în grup despre faptele petrecute în trecutul îndepărtat sau apropiat
- Elaborarea de prezentări orale sau scrise despre aspecte ale legăturii dintre istoria bulgarilor din România și istoria altor minorități istorice din România
- Documentare pentru o activitate de proiect pe tema „imaginii celuilalt”
2.3. Aprecierea critică și estetică a operelor de artă, a spectacolelor, a obiectelor tradiționale ale bulgarilor din România <ul style="list-style-type: none">
- Exerciții de scriere creativă despre ceea ce i-a impresionat în legătură cu un aspect al vieții bulgarilor din România
- Formularea unor judecăți de valoare simple referitoare la identitatea culturală a bulgarilor din

Clasa a VII-a

România

- *Dezbateri pe o temă istorică, aducând în discuție informații sau exprimându-și propria părere despre aspectele culturale și istorice ale comunității bulgarilor din România*
- *Eseu argumentativ în care să se evidențieze atitudinea față de opere de artă, spectacole, obiecte tradiționale ale minorității bulgare*
- *Discutarea unor cazuri reale sau imaginare care se referă la stereotipii*

3. Valorizarea identității culturale prin participarea la viața comunității și la dialogul intercultural**Clasa a VII-a****3.1. Promovarea unor elemente definitorii ale contextului cultural local care contribuie la patrimoniul național**

- *Valorificarea informațiilor dobândite prin vizite la muzee, case memoriale, situri arheologice*
- *Realizarea unui portofoliu despre moștenirea culturală a minorității în localitate*
- *Prezentarea unor elemente din patrimoniul cultural național care își au originea în localitatea natală sau în imediata vecinătate*
- *Inițierea unor colaborări cu școli din alte regiuni*
- *Realizarea unor excursii tematice*

3.2. Valorizarea diversității etno-culturale, lingvistice, religioase, a respectului pentru alții, a sentimentului de toleranță

- *Realizarea unor afișe pentru promovarea diversității etno-culturale*
- *Selectarea, pe baza surselor istorice, a asemănărilor și deosebirilor între fapte/evenimente/personalități*
- *Relatarea unor experiențe pozitive și negative rezultate din contactul cu diferite comunități etnice*
- *Vizitarea unor organizații nonguvernamentale și instituții ale statului în scopul cunoașterii activității acestora*
- *Inițierea unor colaborări cu școli din alte regiuni*

3.3. Utilizarea resurselor digitale/multimedia pentru elaborarea și desfășurarea unor proiecte despre trecutul și prezentul comunității

- *Realizarea de portofolii pe teme de cultură și istorie locală, folosind Internetul și enciclopedii în format electronic ca surse de informare*
- *Completarea unor jurnale de învățare după participarea la sărbători locale tradiționale sau prilejuite de evenimente istorice sau după vizitarea unor muzee și case memoriale*
- *Realizarea de prezentări de grup folosind programe informatice pentru editare, sunet și animație*

Conținuturi

Domenii de conținut	Conținuturi*
Bulgarii din România în Epoca Modernă	<ul style="list-style-type: none"> • Întemeierea de noi așezări ca urmare a creșterii demografice • Participanți ai minorității bulgare din România la evenimente legate de revoluția din 1848-1849 • Prezența unor reprezentanți ai minorității bulgare la Brăila și Galați cu prilejul organizării mișcării antiotomane conduse de Hristo Botev • Viața și activitatea lui Karol Telbis (1854-1914), primar al Timișoarei între 1885 și 1914 • Școala și Biserica. Rolul lor în păstrarea identității minorității bulgare
Bulgarii în cadrul României Mari	<ul style="list-style-type: none"> • Bulgarii și cele două războaie mondiale: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Bulgarii și Primul Război Mondial</i> - <i>Destrămarea Austro-Ungariei și împărțirea Banatului în urma Conferinței de Pace de la Paris</i> - <i>Al Doilea Război Mondial</i> • Organizarea politică în perioada interbelică • Aspecte ale culturii minorității bulgare: personalități ale culturii și creațiile lor artistice, asociații culturale, biblioteci, ziare
Comunismul și bulgarii din România	<ul style="list-style-type: none"> • Naționalizarea și colectivizarea • Suferințele bulgarilor în general; suferințele "chiaburilor", ale deportaților în Bărăgan • Viața cultural-artistică a bulgarilor din România comunistă (ansambluri folclorice).
Comunitatea bulgară din România postdecembristă	<ul style="list-style-type: none"> • Viața economică și socială • Școala actuală în comunitățile minorității bulgare • Constituirea organizațiilor politice și culturale • Presa în limba bulgară • Emisiuni în limba bulgară la radio și televiziune • Formații culturale, festivaluri și rolul lor.
Eu și tradițiile minorității bulgare	<ul style="list-style-type: none"> • Tradiții și obiceiuri ale familiei mele • Marile sărbători ale comunității mele • Importanța tradițiilor și a obiceiurilor populare în păstrarea identității minorității bulgare din România.

*Notă: Conținuturile vor fi abordate din perspectiva competențelor specifice. Activitățile de învățare sugerate oferă o imagine posibilă privind contextele de dobândire a acestor competențe.

Sugestii metodologice

Prin intermediul componentei sugestii metodologice, programa școlară pentru disciplina *Istoria și tradițiile minorității bulgare* asigură orientarea activității profesorului în ceea ce privește formarea competențelor specifice și proiectarea demersului didactic, propunând elevilor ocazii favorabile pentru a conștientiza apartenența la spațiul cultural și istoric în care trăiesc:

- originea etnică, particularitățile limbii, apartenența religioasă ca trăsături specifice dezvoltate și conservate în timp;
- contribuția bulgarilor la dezvoltarea economică, socială și culturală din noile așezări;
- colaborarea cu populația majoritară și cu celelalte minorități;
- realizarea unor interferențe sociale și culturale cu alte grupuri umane în contextul păstrării specificului etnic și cultural.

Bulgarii s-au așezat în diferite regiuni de la nordul Dunării: Oltenia, Muntenia, Transilvania, Banat începând cu sfârșitul sec. al XVII-lea și începutul sec. al XVIII-lea ca urmare a unor procese istorice complexe petrecute în societatea bulgară din acel timp.

Lupta pentru eliberare de sub dominația otomană, stimulată de domnitorii români și de succesele militare austriece în războaiele cu turcii, trezirea conștiinței naționale și căutarea unui nou spațiu cu posibilități de afirmare în multiple domenii ale existenței au fost principalele cauze care au dus la așezarea unor comunități bulgare la nordul Dunării.

În cei aproape 300 de ani de conviețuire pașnică în noua lor patrie, minoritatea bulgară și-a păstrat apartenența la etnia strămoșească, și-a cultivat limba, religia, portul popular și tradițiile. Prin munca și colaborarea fructuoasă cu celelalte populații în rândul cărora s-au așezat, minoritatea bulgară și-a dus o contribuție importantă la dezvoltarea economică, socială și culturală din regiunile respective.

Din rândul ei s-au ridicat numeroase personalități care și-au pus amprenta spiritualității luminate asupra dezvoltării societății. Aceste personalități s-au afirmat pe plan politic, administrativ și cultural generând prin spiritul lor creativ schimbări benefice pentru un spațiu ce depășea interesele stricte ale comunității din care proveneau.

Cunoașterea îndelungatei istorii – de la origini și până la timpul și spațiul actual de viață, cunoașterea tradițiilor și a contribuției lor la dezvoltarea societății în ansamblul ei, reprezintă motivația esențială pentru studierea de către elevii bulgari din țara noastră a disciplinei *Istoria și tradițiile minorității bulgare*.

În elaborarea programei școlare s-au avut în vedere următoarele premise:

- existența în planul-cadru de învățământ pentru studiul în limbile minorităților naționale a obiectului *Istoria și tradițiile minorităților* la clasele a VI-a și a VII-a, având o oră în trunchiul comun;
- abordarea istoriei dintr-o perspectivă interetnică și interculturală (este fundamentală în acest sens folosirea noțiunii de civilizație în diversitatea sa spațio-temporală și ca realitate complexă la nivelul unor comunități diferite);
- asigurarea coerenței la nivelul ariei curriculare Om și societate (prin stabilirea de legături cu programe de Istorie, Geografie și Educație socială) și între arii curriculare (prin realizarea conexiunilor cu programa de Limba și literatura maternă și Educație muzicală).

Proiectarea activității didactice

Lectura personalizată a programei școlare are scopul de a identifica modalitățile concrete de aplicare a programei școlare la un context educațional specific. Documentele de proiectare elaborate de către profesor (planificarea calendaristică și proiectul unității de învățare) oferă profesorului răspunsuri la următoarele întrebări:

- În ce scop voi face? (sunt identificate, în acest fel, competențe în cadrul respectivei unități de învățare);
- Cum voi face? (sunt determinate activitățile de învățare; activitățile de învățare pot fi selectate dintre exemplele oferite de programa școlară sau pot fi propuse de către fiecare cadru didactic);
- Ce conținuturi voi folosi? (sunt selectate, concretizate și organizate conținuturile);
- Cu ce voi face? (sunt analizate resursele, de exemplu, resurse materiale, inclusiv resurse TIC, de timp, forme de organizare a clasei de elevi);
- Cât s-a realizat? (se stabilesc instrumentele de evaluare care trebuie să evidențieze progresul înregistrat de fiecare elev în raport cu el însuși pe parcursul dobândirii competențelor prevăzute de programă).

Elaborarea strategiilor de predare-învățare-evaluare

Orientarea demersului didactic pornind de la competențe determină utilizarea unor strategii didactice care pun accent pe:

- construcția progresivă a cunoștințelor, consolidarea continuă a capacităților, dezvoltarea creativității elevilor;
- dezvoltarea personală a elevilor prin cultivarea capacității elevului de a se autoevalua, prin dezvoltarea spiritului reflexiv și autoreglarea învățării;
- abordări flexibile și parcursuri didactice diferențiate;
- abordări inter și transdisciplinare.

În formarea competențelor specifice, cadrul didactic poate propune activități adecvate elevilor și condițiilor concrete din clasă sau poate opta pentru utilizarea activităților de învățare exemplificate în programă. În conceperea și în realizarea activităților de învățare, profesorul va avea în vedere și dimensiunea atitudinală a acestora, contribuind astfel la formarea stilului de învățare al elevilor și la utilizarea rezultatelor învățării în viața reală.

Exemple de activități de învățare și produse realizate: *întocmirea unui glosar de termeni istorici referitori la popoarele slave, la statalitatea protobulgarilor, exerciții de identificare a asemănărilor și deosebirilor dintre popoarele slave, realizarea unui proiect referitor la migrația slavilor, construirea de rebusuri pe o temă istorică, exerciții de lucru cu izvoarele istorice referitoare la migrația slavilor, exerciții de încadrare spațială și temporală a formării popoarelor sud-slave, completarea unor texte lacunare, consultarea unor surse de informare (atlas, dicționare); utilizarea jocului de rol pentru descrierea ceremonialului vasalic, realizarea unui proiect cu titlul Primul Țarat Bulgar înainte și după creștinare, exerciții de lucru cu izvoarele istorice referitoare la societatea protobulgară, utilizarea de surse de informare diferite pentru prezentarea unui fapt sau proces istoric, vizionarea și comentarea unor filme istorice sau documentare; produse realizate: axă cronologică referitoare la etapele migrației slavilor, fișe de lucru, proiectul etc.*

Modalitatea principală de învățare va fi învățarea prin acțiune (experiențială), care pune accent pe realizarea unor activități bazate pe sarcini concrete prin care elevul să fie capabil să reconstituie singur istoria propriei comunități. Următoarele metode sunt relevante: brainstorming, metoda RAI, organizatorii grafici, munca pe grupe, formularea de întrebări, analiza de imagini și documente istorice, *websearch*, metoda mozaicului, metoda „ciorchinelui”, termeni cheie în avans, tabelul incomplet, diagrama Venn, friza cronologică, studiul de caz, turul galeriei.

Contexte și exemple de evaluare continuă și sumativă

Evaluarea este o activitate complexă care vizează procesele și produsele învățării, fiind foarte importantă deopotrivă pentru profesor și pentru elevi. Prin evaluare, profesorul urmărește modul în care sunt dobândite competențele prevăzute de programă, iar elevii, prin feedback și autoevaluare, pot afla despre propriul proces de învățare.

Evaluarea sumativă urmărește exersarea competențelor dobândite de elevi într-o perioadă mai lungă de instruire.

Pentru a favoriza o evaluare obiectivă trebuie să se prezinte cu claritate rezultatele pe care trebuie să le atingă elevii. În perspectiva unui demers educațional centrat pe competențe, se recomandă utilizarea cu preponderență a evaluării continue, formative. Alături de formele și instrumentele clasice de evaluare, este necesar a fi utilizate forme și instrumente complementare, cum sunt: *proiectul, portofoliul, autoevaluarea, evaluarea în perechi, observarea sistematică a activității și a comportamentului elevilor*. Procesul de evaluare va pune accent pe: corelarea directă a rezultatelor evaluate cu competențele specifice vizate de programa școlară; valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea la progresul școlar al fiecărui elev; utilizarea unor metode variate de comunicare a rezultatelor școlare.

Experiențele de învățare în context nonformal și informal pot completa paleta de activități autentice desfășurate de viitori lucrători specializați. Elevii ar trebui încurajați să desfășoare activități de voluntariat prin care dezvoltă competențe legate de piața muncii: utilizarea resurselor, abilități interpersonale, folosirea tehnologiei, înțelegere culturală. De exemplu, se poate realiza o călătorie în trecut prin intermediul monumentelor istorice păstrate: clădiri școlare, biblioteca, parohii, biserici, monumentul eroilor. De asemenea, pentru a explora conținuturi suplimentare, elevii pot accesa alte surse de informare, așa cum sunt: site-uri ale unor muzee virtuale (de exemplu, europeanvirtualmuseum.net), biblioteci virtuale sau se pot implica în proiecte ale școlii.

În ceea ce privește **resursele didactice** pe care le poate folosi profesorul, acestea sunt diverse: documente, filme documentare, memorii, articole de presă, afișe, albume, enciclopedii, fotografii, resurse digitale, ilustrații, tablouri, hărți istorice, fișe de lucru, bibliografie suplimentară, sursele on line (verificate în prealabil), material audio-video.

Grup de lucru

Petru Topciov

Vieroslava Timar

Laura Elena Căpiță

Liceul Teoretic „Sfinții Kiril și Metodii”, Dudeștii Vechi, județul Timiș

Ministerul Educației Naționale

Institutul de Științe ale Educației